

TIESĪBU JAUNRADES PRINCIPU NOZĪME NORMATĪVO AKTU IZSTRĀDĒ *ROLE OF PRINCIPLES OF LAW-MAKING IN DRAFTING LEGISLATION*

Jekaterina Zarembina

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, jekaterina.zarembina@gmail.com

Rēzekne, Latvija

Zinātniskā darba vadītājs: **Artūrs Gaveika**, Dr.iur., docents

Abstract. *Currently, the legislation in the Republic of Latvia is not transparent due to its large amount, duplication and even contradictions. Principles of law-making are the guidelines of drafting legislation; consequently, they must guarantee the quality of law. Each state itself specifies the process and requirements for drafting legislation. The main tasks of the article are to study and describe the principles of law-making stipulated in legal science, to reveal problems of law-making process in the Republic of Latvia and review the place and role of law-making principles in legal systems of other states. After the foreign law-making practice will have been explored to offer improvements in law-making in the Republic of Latvia.*

Keywords: *Law-making, principles, legal systems.*

Ievads

Tiesību jaunrades principi ir normatīvo aktu izstrādes pamatnostādnes un tiem jāgarantē normatīvo aktu kvalitāti. Normatīvo aktu izstrādes procesu un prasības katra valsts nosaka pati. Latvijas Republikā normatīvie akti nav pārskatāmi liela skaita, dublēšanās un pat pretrunu dēļ. Pētījuma laikā tika konstatēts, ka Latvijā 2016.gadā tika izstrādāta rokasgrāmata, kurā ir ietvertas vadlīnijas normatīvo aktu projektu izstrādei, bet tās attiecas tikai uz normatīvā akta formu un izteiksmes stilu. Citās valstīs, lai nodrošinātu normatīvā regulējuma kvalitāti augstā līmenī, likumdevējs pieņem normatīvo aktu, kurā, pirmkārt, atrunā vispārējus kritērijus un tiesību jaunrades principus, kurus jāpielieto normatīvo aktu izstrādāšanas, izskatīšanas un pieņemšanas procesā, otrkārt, tehniskās dabas darbības, kas attiecas uz normatīvā akta noformēšanu, piemēram, forma, izteiksmes stils, treškārt, atsevišķos gadījumos atrunā arī valsts institūciju, kas pastāvīgi pēta un analizē normatīvo regulējumu un sniedz priekšlikumus uzlabošanai. Pētījuma laikā autore konstatēja, ka Ukrainā darbojas specializēts Institūts, kas veic likumdošanas ietekmes monitoringu, kura mērķis ir radīt kvalitatīvi jaunas informācijas attiecības starp pašu likumdošanu un tās gala rezultātu, lai uzlabotu likumu attīstību. Apkopojot visu izpētīto informāciju, autore nonāca pie secinājuma, ka, lai uzlabotu Latvijas normatīvā regulējuma kvalitāti, nepieciešams pieņemt likumu par normatīvo aktu izstrādi, kurā tiks ietverti tiesību jaunrades principi, kā arī jāpārņem no citām valstīm pozitīvu pieredzi likumdošanas ietekmes monitoringā. Pētījuma uzdevumi ir raksturot tiesību jaunrades jēdzienu un tiesību jaunrades principus, izpētīt tiesību jaunrades principu lomu normatīvo aktu izstrādes procesā un kā tie ietekmē likumdošanas kvalitāti kopumā, atklāt Latvijas Republikas tiesību jaunrades procesa problemātiku, kā arī apskatīt tiesību jaunrades principu vietu un lomu citu valstu likumdošanas un tiesību jaunrades procesā, kā arī normatīvajā regulējumā, savukārt šī raksta mērķis ir atklāt Latvijas Republikas tiesību jaunrades procesa problemātiku, izpētīt konstatētus trūkumus un piedāvāt priekšlikumus tā uzlabošanai. Pētījuma laika periods ir no 2017.gada 30.marta līdz 2017.gada 7.maijam. Pētījuma ietvaros tiek izmantotas sekojošas metodes: vēsturiskā metode – tiesību jaunrades jēdziena izpratne dažādos laika periodos; salīdzinošā metode – dažādu zinātnieku atziņu salīdzinājums, lai izdarītu secinājumus par tiesību jaunrades un tiesību jaunrades principu īpatnībām; analītiskā metode – dažādu zinātnisko un tiesību avotu analīze un izpēte; sistēmiskā metode – tiesību jaunrades institūta un tiesību jaunrades principu analīze, vērtējot ar saistīto normatīvo regulējumu, ka arī juridiskās prakses un tiesību zinātnieku atziņas par to kopsakarā; teleoloģiskā metode – tiesību aktu analīze, vadoties no to izveidošanas un realizācijas mērķiem; semantiskā metode – dažādu terminu saistībā ar tiesību jaunrades un tiesību jaunrades principu jēgas analīze; gramatiskā

metode – jomu regulējošo normatīvo aktu, juridiskās prakses materiālu un literatūras avotu analīze.

Austriešu jurists un tiesību filozofs Hanss Kelzens (*Hans Kelsen*) uzskatīja, ka vienotību starp valsti un tiesībām var panākt tikai ar likuma palīdzību kā rīkojumu, t.i. noteikta kārtība, kas sastāv vienīgi no tiesību normām (*Bryan, Langford, McGarry, 2016*). Lai valstī tiktu nodrošināta kārtība un drošība valsts pieņem normatīvos aktus, lai noregulētu visas dzīves sfēras. Tāpēc var secināt, ka viens no būtiskiem valsts darbības virzieniem ir tiesību jaunrade.

Profesors Senjakins tiesību jaunradi saprot divos aspektos. Pirmkārt, šaurākā nozīmē, t.i. normatīvo aktu radīšanas process, kuru īsteno kompetenta iestāde. Otrkārt, plašākā nozīmē, t.i. process no konkrētas tiesību idejas rašanas līdz normas praktiskās realizācijas (*Сенякин, 2000*). Savukārt Jānis Neimanis tiesību jaunradi definē kā sabiedrisko attiecību regulēšanu, izdodot jaunas tiesību normas, grozot jau esošās vai atceļot kādas tiesību normas (*Neimanis, 2004*). Līdz ar to var secināt, ka tiesību jaunrade ir sarežģīts un ilgstošs process, kurā piedalās gan valsts kompetentās iestādes un institūcijas, gan sabiedrība. Taču dažādu tiesību saimju valstīs tiesību jaunrades process var atšķirties. Proti, romāņu-ģermāņu tiesību saimes valstīs tiesību normas formulē likumdevējs, bet anglo-sakšu tiesību saimē noteikumus formulē tiesas, izlemjot konkrēto gadījumu. Tiesību jaunrades procesa beigās ir vienmēr radīta konkrēta tiesību norma, kas regulē dzīves sfēru, tiesību vai konkrēto gadījumu. Tiesību jaunrade ir būtiska valstiska darbība, bet mūsdienu pasaulē nav iespējams saglabāt tās ekskluzīvo raksturu globalizācijas procesu dēļ (*Plotnieks, 2013*). No minētā izriet tas, ka daudzas valstis pārņem citu valstu pozitīvo praksi un pielieto to, lai pilnveidotu savu normatīvo regulējumu.

Latvijā vēsturisko notikumu rezultātā bija dažādas tiesību sistēmas, kas ietekmēja gan tiesību jaunrades, gan likumdošanas kvalitāti, efektivitāti un pilnveidošanas procesus. Normatīvie akti nav pārskatāmi liela skaita, dublēšanās un pat pretrunu dēļ. Daudzi tiesību zinātnieki, valsts amatpersonas, tiesību piemērotāji u.c. bieži publiski izsaka savas domas par to, ka jāuzlabo likumdošanas kvalitāti. Kā piemēru var minēt Latvijas prezidenta R.Vējonis 2016.gada 12.septembra vēstuli Saeimai (*Gailīte, 2016*). Proti, prezidents vērs Saeimas uzmanību uz to, ka sasteigti tiek iekļauti priekšlikumi likumprojektos trešajā lasījumā un likumprojektu priekšlikumus rakstveidā nepamato; ne visiem likumprojektiem ir pievienota anotācija. Prezidents norāda arī uz tādu būtisku trūkumu kā nepietiekama komunikācija ar sabiedrību un tās informēšana par likumprojektiem un diskusijām, kuras notiek sakarā ar to izskatīšanu. No minētā izriet tas, ka, ja priekšlikumi likumprojektos sasteigti netiktu iekļauti trešajā lasījumā, tad tie būtu kvalitatīvi izstrādāti un pārdomāti, nebūtu nepieciešams uzreiz grozīt jauno likumu pēc tā spēkā stāšanās datuma, lai izlabotu pieļautās kļūdas. Arī svarīgi priekšlikumus rakstiski pamatot, jo, šajā gadījumā, pārskatot un izskatot piedāvāto priekšlikumu attiecīgām personām būs iespēja pieņemt vispusīgi izanalizēto lēmumu – atbalstīt vai noraidīt ierosinātos priekšlikumus. Anotācijai arī ir svarīga nozīme, jo tajā sniegta informācija par likumprojekta nepieciešamību, ietekmi uz dažādām jomām, izstrādes gaitu un plānoto piemērošanu.

2016.gada 1.jūlijā Latvija kļuva par Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (turpmāk tekstā - ESAO) dalībvalsti. ESAO ir starpvaldību organizācija, kas veicina demokrātijas un tirgus ekonomikas principu ievērošanu, kā arī sekmē valstu ilgtspējīgu tautsaimniecisku attīstību. ESAO sniedza Latvijai vairākas rekomendācijas attiecībā uz regulējuma politiku un viedokli par to kvalitāti. Analizējot sniegtās rekomendācijas autore konstatēja, ka Latvijā pastāv būtiskas problēmas institucionālajā līmenī, proti, ESAO vērs uzmanību uz to, ka Latvijai jānosaka konkrētai institūcijai vadošo lomu regulējuma kvalitātes veicināšanā; jāizveido labāku darba sadalījumu starp institūcijām, kuras atbild par tiesiskā regulējuma uzraudzību, attīstīt to specializēšanos ar nolūku stiprināt uzmanību un kapacitāti, novērtējot tiesību aktu projektu ekonomisko un sociālo ietekmi; jānodrošina sistēmisku regulatīvo reformu monitoringu un novērtēšanu; jāizvērtē robežšķirtnes testa ieviešanu attiecībā uz detalizētāku ietekmes novērtējuma sagatavošanu tiesību aktu projektiem u.c (*Viļuma, 2016*). No minētā var secināt, ka svarīgi izveidot pilnvertīgu mehānismu, kas nepārtraukti veiks normatīvā regulējuma uzraudzību, ietekmes monitoringu, uzlabot koleģiālo un institucionālo

koleģialitāti utt. Bet, lai varētu nodrošināt kvalitatīvu normatīvo regulējumu jāsāk ar pamatiem. Kā galveno noteikumu, nostādni, pamatu un vispārīgo patiesību literārajā nozīmē uzskata jēdzienu „princips”. Tiesību zinātnē izšķir šādus tiesību jaunrades pamatprincipus – demokrātisms, kas paredz, ka normatīvā akta sagatavošanas procedūra jābūt demokrātiska, atklāta, iesaistot šajā procesā ieinteresētās personas un institūcijas; likumība, proti, aktam jābūt izdotam, stingri ievērojot augstāka juridiska spēka normatīvos aktus un atbilstošas iestādes, institūcijas vai amatpersonas kompetences robežās; zinātniskums, paredz, ka tiesību aktam jābūt zinātniski pamatotam, jābalstās uz zinātniskām atziņām, kā arī tā tapšanā jāiesaista zinātniskās un pētniecības iestādes attiecīgajās nozarēs; rūpība, tas nozīmē, ka kļūdas, neuzmanība vai pati aizmāršība šāda līmeņa un statusa dokumentos var nopietni kaitēt ne tikai šai nozarei, bet pat valsts prestižam kopumā (*Rakstu krājums prof. E. Meļķiša redakcijā, 1999*). Papildus minētiem principiem citi zinātnieki kā, piemēram, J. Neimanis piedāvā arī atklātību (*Neimanis, 2004*), kas nozīmē, ka sabiedrībai ir iespēja sekot līdzi svarīgā regulējuma tapšanai, kā arī ir nodrošināta iespēja sabiedrības pārstāvjiem piedalīties ar saviem ierosinājumiem normatīvā akta projekta izstrādē un ieteikmēt jaunrades procesu. Prasības kvalitātei normatīvo aktu izstrādes procesā, tajā skaitā pirmslikumdošanas un pēclikumdošanas posmā, katra valsts nosaka pati (*Viļuma, 2016*). Latvijā pastāv divi tiesību jaunrades veidi. Proti, pilsoņi izsaka savu gribu tautas nobalsošanā, valsts un pašvaldību kompetentās institūcijas izdod normatīvos aktus. 2016.gadā Valsts kanceleja sagatavoja Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmatu, kurā ir ietvertas vadlīnijas normatīvo aktu projektu izstrādei (*Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmata, 2016*). Izpētot norādītās pamatnostādnes autore secināja, ka tās pārsvarā ir izstrādātas, lai dotu vadlīnijas tehniskās dabas darbībai, kas skar tikai likuma burtu. Pamatnostādnes nosaka kādam akta tekstam jābūt, proti, oficiāls, vispārīgs, vienveidīgs, nepārprotami formulēts un lakonisks izteiksmes stils. Jāizvairās no tiesību normu dublēšanās, kā arī no deklaratīvām tiesību normām u.c. Bet nekas nav teikts par demokrātismu, rūpību, zinātniskumu utt.

Pamatojoties uz Saeimas mājaslapā publicēto informāciju 12.Saeimas 2017.gada ziemas sesijas laikā (no 2017.gada 9.janvāra līdz 2017.gada 10.aprīlim) no visām likumdošanas iniciatīvām 81.2 % ir Ministru Kabineta likumdošanas iniciatīvas (*12.Saeimas 2017.gada ziemas sesija, 2017*). Valsts kancelejas Juridiskā departamenta vadītāja un Valsts kancelejas direktora vietniece juridiskajos jautājumos Inese Gailīte norāda uz to, ka viena no problēmām, kas ietekmē normatīvo aktu kvalitāti ir sasteigti lēmumi un steidzami jautājumi. Saskaņā ar noteikumiem šo jautājumu objektīvā steidzamība liedz ievērot Ministru Kabineta kārtības rullī noteikto vispārējo projektu saskaņošanas un iesniegšanas kārtību. Proti, ja iestājās iepriekš neparedzēti apstākļi kā dabas katastrofas, avārijas, kuru pārvarēšanai nepieciešama operatīva rīcība. Bet prakse rāda, ka daudzos gadījumos steidzamībai nav objektīva pamatojuma. Steidzamības iemesls bieži ir laikus zināms notikums vai uzdevuma izpildes termiņa nokavējums. Steidzamo jautājumu pastāvīgi lielais skaits Ministru Kabineta sēdes darba kārtībā nestiprina sabiedrībā pārliecību, ka visi pieņemtie lēmumi ir vispusīgi izanalizēti, izsvērti un sabiedrības interesēm atbilstoši. Tas veicina arī normatīvismu. Prakse rāda arī to, ka pēc neilga laika pieņemtajos aktos Ministru Kabinets izdara grozījumus, lai labotu steigā pieņemtus lēmumus. Konstatēts arī sistēmiskas pieejas trūkums, izstrādājot normatīvo aktu projektus. Rūpīga spēkā esošā regulējuma nepārskatīšana noved pie tā, ka ir vairāki akti, kurus varēja apvienot vienā normatīvā aktā (*Gailīte, 2016*). No iepriekš minēta var secināt, ka, ja tiks iekļauti normatīvā regulējumā tiesību zinātnē nostiprinātie tiesību jaunrades pamatprincipi, tad likumdevējs šādā veidā noteiks normatīvo aktu izstrādes kvalitātes kritērijus, kas sekmēs ne tikai normatīvā regulējuma kvalitātes un efektivitātes kontroli, bet arī uzlabošanu.

Latvijai, lai novērstu esošos trūkumus normatīvajā regulējumā un kļūdas, kuras tiek pieļautas tiesību jaunrades procesā, jāizmanto citu valstu pozitīvo pieredzi, jo pēdējo piecu gadu laikā daudzas valstis nostiprināja savā regulējumā tiesību jaunrades un likumdošanas pamatprincipus. Kā piemēru var minēt, Laosas Tautas Demokrātisko Republiku. Proti, iepriekš minētie principi tika nostiprināti normatīvajā regulējumā, pieņemot 2012.gada 12.jūlijā likumu „Par tiesību aktu izstrādi” (*Law on Making Legislation, 2012*), Igaunijas parlaments (*Riigikogu*)

izstrādāja dokumentu „Likumdošanas politikas pilnveidošanas pamatnostādnes līdz 2018.gadam” (*Guidelines for Development of Legislative Policy until 2018, 2012*), kurā noteikti principi un kritēriji normatīvo aktu izstrādei un pilnveidošanai, kas atbilst tiesību zinātnē atzītiem tiesību jaunrades principiem. Kas attiecas uz likumprojektu, tad Latvija var pārņemt no Igaunijas tādas pamatnostādnes kā, piemēram, pirms sākt izstrādāt likumprojektu, jāsagatavo dokumentu, kurā būs aprakstīts priekšlikums normatīvā akta izstrādei. Analogs tam ir Eiropas Savienības Zaļā grāmata. Savukārt Ukrainā darbojas Likumdošanas institūts, kas ir galvenā zinātniski pētnieciskā institūcija. Šis institūts nodrošina parlamentu ar analītisko un juridisko atbalstu tās likumdošanas darbā. Institūts veic likumdošanas ietekmes monitoringu. Likumu monitoringa mērķis ir radīt kvalitatīvi jaunas informācijas attiecības starp pašu likumdošanu un tās gala rezultātu, lai uzlabotu likumu attīstību. Institūta pētniekiem savu darba pienākumu pildīšanas laikā jāievēro šādi principi – leģitimitāte, demokrātija, caurspīdīgums, zinātniskā pamatotība, profesionalitāte, skaidrība un plānošana (*Muza, 2016*). Latvijā tikai 2017.gada pavasarī sāka veidot Saeimas Analītisko dienestu, kam ir līdzīgas funkcijas (*Saeimas Analītisko dienestu vadīs Inese Grumolte-Lerhe. 2017*). Uz doto brīdi nevar novērtēt dienesta spēju tikt galā ar šiem sarežģītiem darba pienākumiem. Vēl nav zināms, speciālisti no kādām tiesību jomām ieņems pētnieku amatus, kā arī cik efektīvi un kvalitatīvi tiks sagatavoti pētījumi un analīzes. Jāņem vērā arī to, ka dienests tikai sāk savu darbību, tāpēc uz doto brīdi nevar prognozēt, vai speciālisti nevarēs nodrošināt kvalitatīvus pētījumus par likumprojektiem visās tiesību nozarēs un sniegt ieteikumus likumprojektu kvalitātes uzlabošanai. Līdz ar to, darba autore uzskata, ka būtiski ir noteikt tiesību zinātnē atzītus tiesību jaunrades pamatprincipus normatīvajā regulējumā, proti, pieņemot likumu „Par normatīvo aktu izstrādi”, lai izstrādājot likumprojektu atbildīgas personas no paša sākuma ievērotu konkrētus normatīva akta kvalitātes standartus un kritērijus. Tas ļaus izvairīties no problēmām, ar kurām sastopas gan tiesību normu piemērotāji, gan iedzīvotāji, kurus skar konkrēta nekvalitatīva norma vai akts.

Secinājumi un priekšlikumi

1. Šobrīd Latvijas normatīvajā regulējumā ir konstatēti būtiskie trūkumi, kas rodas likumprojekta izstrādāšanas un izskatīšanas procesā, bet netiek novērstas. Piemēram, ne visiem likumprojektiem pievieno anotāciju, kurai ir svarīga nozīme. Tajā sniedz informāciju par likumprojekta vajadzību, ietekmi uz dažādām jomām, izstrādes gaitu un plānoto piemērošanu.
Kā viens no risinājumiem šai problēmai var būt Igaunijas pieredzes pārņemšana. Proti, pirms likumprojekta izstrādāšanas procesa sākuma, jāsagatavo dokumentu, kurā būs aprakstīts priekšlikums normatīvā akta izstrādei. Analogs tam ir Eiropas Savienības Zaļā grāmata. Dokumentā jāapraksta risināmā problēma, iemesls kādēļ valstij jārikojas, jautājuma steidzamības pakāpi, mērķi vai vēlamo situāciju, pārskatu par problēmas alternatīvu risinājumu u.c.būtiskus momentus. Ja izskatot dokumentu nolēmj, ka problēma ir būtiska un noteiktajā gadījumā jāizstrādā regulējumu, tad sāk likumprojekta izstrādi.
2. Sasteigti iekļauj priekšlikumus likumprojektos, kad to izskatīšana notiek trešajā lasījumā. Prakse rāda, ka bieži vien priekšlikumi nav izstrādāti un pārdomāti līdz galam. Kas noved pie tā, ka pēc tiesību akta pieņemšanas, tajā jāveic grozījumi, lai labotu steigā pieņemtus lēmumus.
Šo problēmu var atrisināt, ja netiks dota iespēja sasteigti iekļaut priekšlikumus, izņēmums, ja likums nosaka citādi. Tas nozīmē, ja likumprojekts vai priekšlikumi nav kvalitatīvi izstrādāti un pārdomāti, būtu nepieciešams atlikt izskatīšanu līdz laikam, kad visi trūkumu un nepilnības tiks novērstas.
3. Nepietiekama komunikācija ar sabiedrību un tās informēšana par likumprojektiem un diskusijām, kuras notiek sakarā ar to izskatīšanu.
Primārais solis kā var novērst minētus trūkumus ir tiesību zinātnē atzīto tiesību jaunrades principu noteikšana normatīvajā regulējumā. Kā to izdarīja daudzas valstis. Piemēram, Laosas Tautas Demokrātiskā Republika, Igaunija u.c., kas izstrādāja konkrētu likumu vai likumdošanas politikas pilnveidošanas pamatnostādnes, kur ir atrunāta ne tikai akta forma

un izteiksmes stils, bet arī vispārējie kritēriji un principi. Tas attiecīgi institūcijai vai amatpersonai, izstrādājot tiesību aktu, uzliek pienākumu rūpīgi izstrādāt noteikumus, iesaistot zinātniekus, sabiedrību utt., kas viennozīmīgi sekmēs normatīva regulējuma kvalitātes uzlabošanai.

4. Latvijas normatīvā regulējuma kvalitāti var uzlabot un attīstīt, pieņemot likumu „Par normatīvo aktu izstrādi”. Tādā veidā atbildīgās personas, ievērotu noteiktus normatīva akta kvalitātes standartus un kritērijus. Tas ļaus izvairīties no problēmām, ar kurām sastopas gan tiesību normu piemērotāji, gan iedzīvotāji, kurus skar konkrēta nekvalitatīva norma vai akts.

Izmantotā literatūra un avoti

1. Bryan, I., Langford, P., McGarry, J. *The Foundation of the Juridico-Political: Concept Formation in Hans Kelsen and Max Weber*. Routledge, 2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon, OX14 4RN and 711 Third Avenue, New York, NY 10017, 2016. 518 p.
2. *Law on Making Legislation* [online]. Lao People's Democratic Republic 12.07.2012. Law [cited 24.04.2017.]. Available from Internet: <http://www.laoofficialgazette.gov.la/kcfinder/upload/files/Making%20Legislation%20Law%20.pdf>
3. Gailīte, D. Kas jā dara, lai uzlabotu likumdošanas kvalitāti Latvijā. *Jurista vārds*. 2016.11.okt. Nr.41, 46.lpp.
4. Gailīte, I. Normatīvo aktu jaunrades procesa pilnveidošana. *Jurista vārds*. 2016.11.okt. Nr.41, 46.lpp.
5. Muza, O. *Ukrainas pieredze likumu ietekmes monitoringa veikšanā*. *Jurista vārds*. 2016.11.okt. Nr.41, 46.lpp.
6. *Mūsdienu tiesību teorijas atziņas: Mācību grāmata*. Rakstu krājums prof. E. Meļķiņa redakcijā. Rīga: Tiesu nama aģentūra. 1999. 94.lpp.
6. Neimanis, J. *Ievads tiesībās*. Rīga: zv.adv.J. Neimanis, 2004. 214.lpp.
7. Plotnieks, A. *Tiesību teorija un juridiskā metode*. Rīga: SIA „N.I.M.S.”, 2013. 406.lpp.
8. Сенякин, И.Н. *Правотворчество и законодательство. Теория государства и права. Курс лекций*. Ред. Матузова Н.И. и Малько А.В. 2 изд. М: Юристъ, 2000. 412 с.
9. Viļuma, I. *Likumdošanas kvalitātes pilnveides risinājumi Latvijā*. *Jurista vārds*. 2016.11.okt. Nr.41, 46.lpp.
10. *Saeimas Analītisko dienestu vadīt Inese Grumolte-Lerhe* [tiešsaiste]. Latvijas Republikas Saeima, 2017. [atsauce 06.05.2017.]. Pieejas veids: <http://saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/25655-saeimas-analitisko-dienestu-vadis-inese-grumolte-lerhe>
11. *Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmata* [tiešsaiste]. Valsts kanceleja, 2016. [atsauce 24.04.2017.]. Pieejas veids: <https://tai.mk.gov.lv/get/book/pdf>
12. *12. Saeimas 2017.gada ziemas sesija*. [tiešsaiste]. Latvijas Republikas Saeima, 2017. [atsauce 24.04.2017.]. Pieejas veids: http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS2_DK.nsf/StatisticsSheet?ReadForm&statkey=L1v12!83d4b466-eab6-42f0-a801-b6dad8e47186
13. *Guidelines for Development of Legislative Policy until 2018* [online]. Republic of Estonia. Annex to Resolution of the Riigikogu, 2012. [cited 25.04.2017.]. Available from Internet: http://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/guidelines_for_development_of_legislative_policy_until_2018.pdf

Summary

The first step to eliminate the shortages in the laws and regulations of the Republic of Latvia mentioned in the article is to define in normative regulation the principles of law-making recognized in legal science. Several countries have secured these principles in their regulation, for instance, Lao People's Democratic Republic, when 2012 accepting the law On Development of Legislation, Estonia, developing a document on guidelines for legislation policy improvement. In Ukraine, at the government level there is established a research institute, which is in charge of the quality of legislation and bill drafting, operating according to the principles of law-making recognized in legal science. Securing these principles in the normative regulation of a state imposes an obligation on the corresponding institution or official, when drafting a law, to develop regulation, involving scientists, society etc., what definitely is going to facilitate improvement of quality of normative regulation.